

Krzyż-pomnik 5. Kresowej Dywizji Piechoty na Monte Cassino

Redakcja dwutygodnika dla Polaków we Włoszech „Nasz Świat” pragnie złożyć wyrazy wielkiej wdzięczności p. Sławomirowi Szklarkowi oraz p. Jackowi Szczepańskiemu, dyrektorowi Muzeum Historycznego w Legionowie za udzielenie odpowiedzi na apel w sprawie poszukiwań materiałów dokumentujących budowę pomnika Dywizji Kresowej na Monte Cassino.

Szczególne wyrazy wdzięczności kierowane są pod adresem p. Sławomira Szklarka, który uprzejmy był przesłać bogatą korespondencję i unikalne fotografie z 1944 roku dokumentujące poszczególne etapy wznoszenia Krzyża-pomnika 5. Kresowej Dywizji Piechoty na wzgórzu 575.

Do zaprezentowanego poniżej materiału ikonograficznego załączone zostały w oryginale bezcenne opisy Autora fotografii p. Tadeusza Szklarka, żołnierza 5. Kresowego Batalionu Saperów.

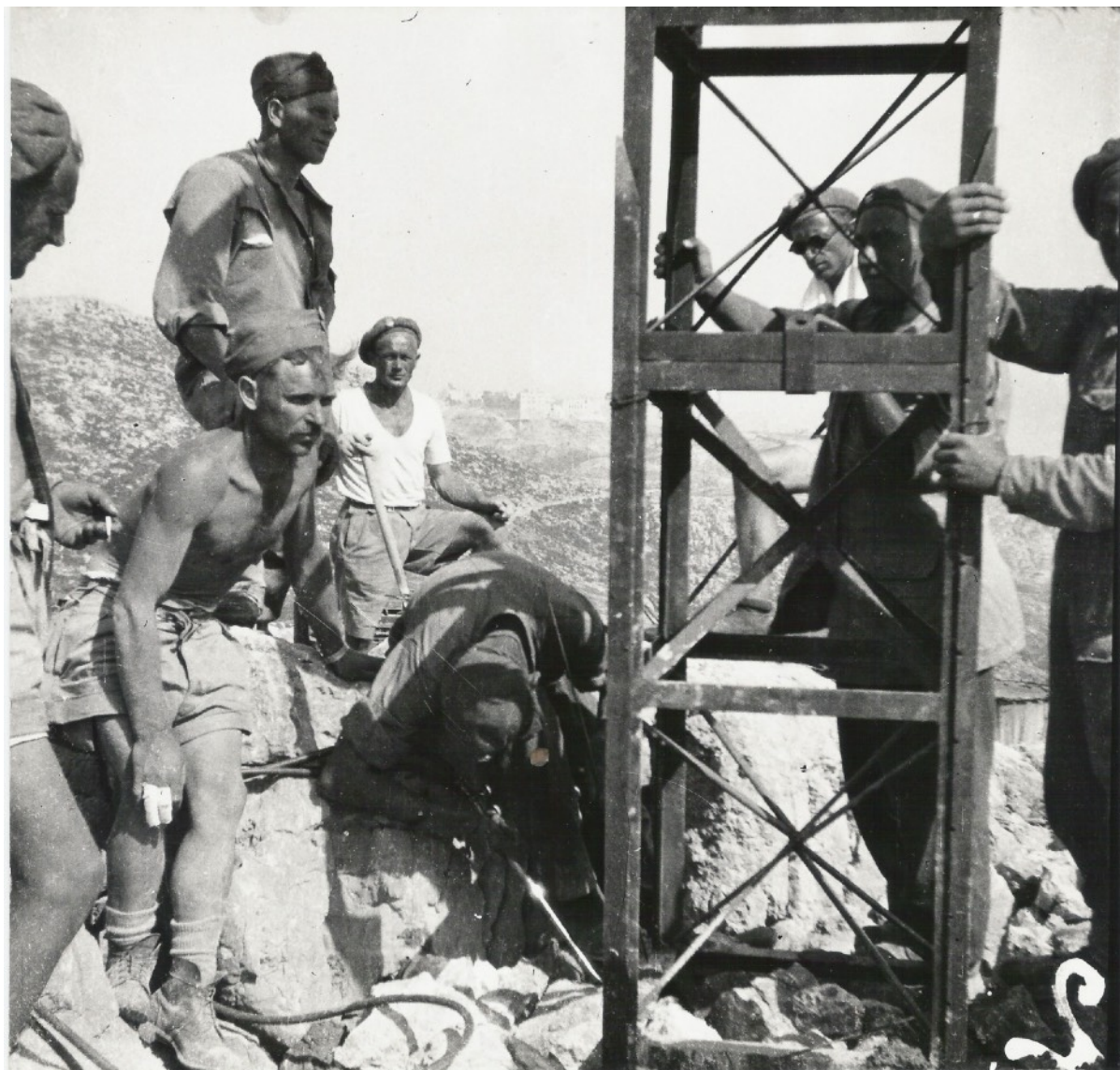
„Wzgórze 575, wyniosłe, nad doliną rzeki Liri. Potężne głazy kryją szczyt góry, a wiatr dzisiaj bije silniej, niż zwykle, bije pieśnią zwycięstwa. Na szczycie wzgórza opiekuńcze ramiona rozpostarł ogromny Krzyż-Pomnik. Stanął na straży krwi polskiego żołnierza, przelanej w walce o to wzgórze. Na straży poległych żołnierzy Dywizji Kresowej. Rozpostarł ramiona na znak złożonej ofiary dla Ojczyzny, dla Jej Wolności i Niepodległości”.

(Karol Kleszczyński, „Kresowa walczy w Italii”, Rzym 1945, zbiory K. Piotrowski)

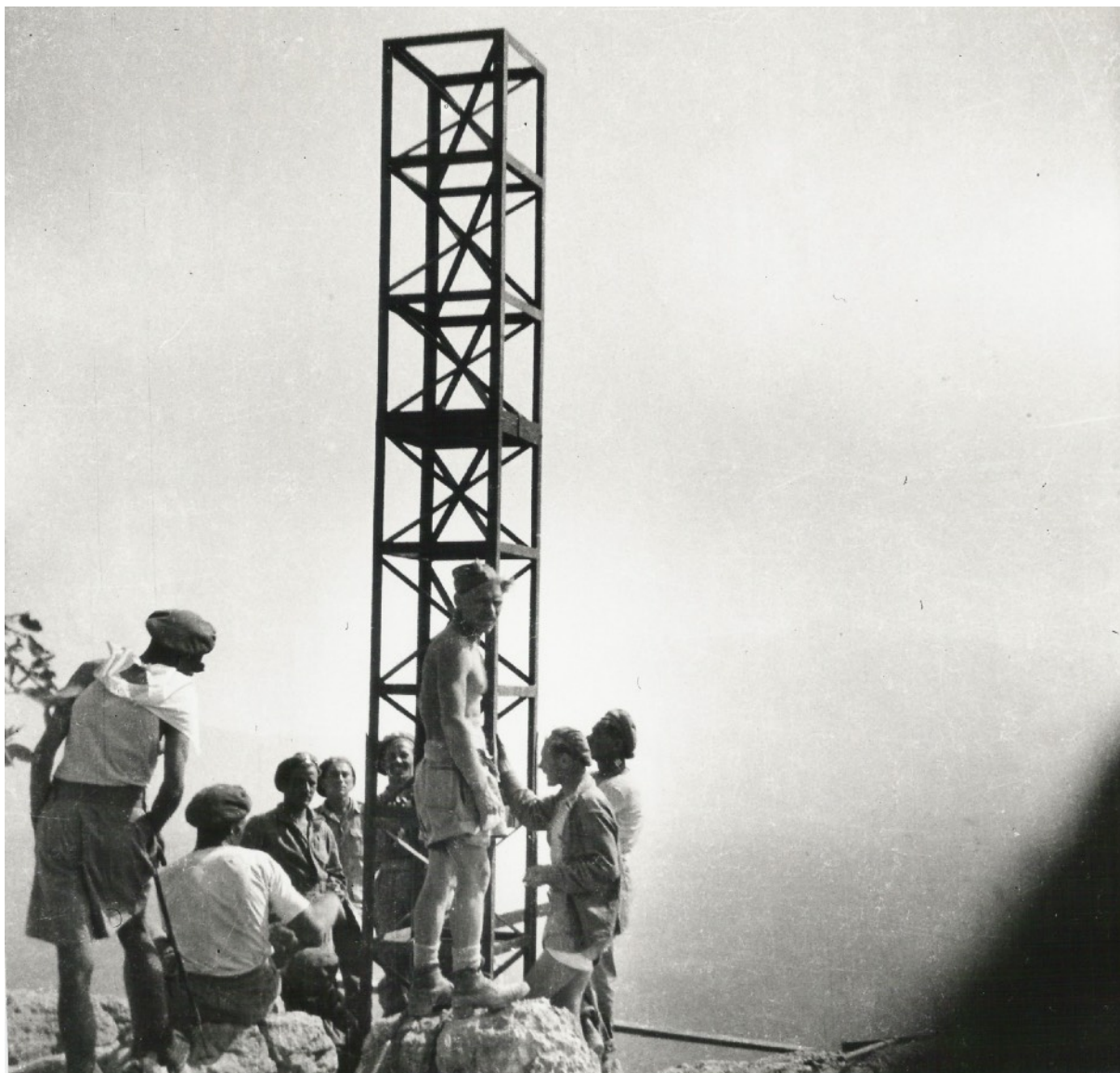

Fot.1. *Donoszenie materiałów niezbędnych do budowy Krzyża-Pomnika 5.KDP przez saperów z 4. i 5. kompanii 5. Baonu Saperów (łącznie 16-tu) z rejonu Mass Albaneta na wzgórze „575” – wybrane na budowę pomnika. Na zdjęciu – donoszenie kratownic „Crib” (6-ciu saperów) o wym. 1,85 x 0,6 x 0,6 m – waga ok. 90 kg. Kratownice te stosowano w warunkach polowych do budowy przepustów, podpór mostowych i t.p. Charakterystyczne obiekty na zdjęciu: widoczne przy górnej krawędzi ruiny Klasztoru, w lewym górnym rogu widoczny fragment wzgórza „593”, na którym powstał pomnik 3. Dywizji Strzelców Karpackich (3.DSK), ruiny średniowiecznego folwarku o charakterze obronnym: Masseria Albaneta (poniżej dolnej krawędzi „593”). Maj 1944 r. (III dekada).*

Fot.2. *Dodatkowe wzmocnienie konstrukcji podstawy (dospawanie w narożach kątownika), pionowanie i zafundamentowanie. W głębi zdjęcia widoczny klasztor M. Cassino. Za kratownicą stoją: por. Waław Kulikowski – dowódca grupy (w okularach) i plut. Bolesław Abramczyk. Maj 1944 r. (III dekada).*

Fot.3. Po wciągnięciu (ręcznie) i zabezpieczeniu pierwszego elementu „Crib” na przygotowanej konstrukcji nośnej – narada nad dalszym usprawnieniem w podnoszeniu kratownic i ich montażu. Od lewej strony stoją: (tyłem - z laską) por. Waclaw Kulikowski – dowódca grupy, (3-ci) – plut. Tadeusz Szklarek, (4-ty) – plut. Bolesław Abramczyk. Maj 1944 r. (III dekada).

Fot.4. Montaż wysięgu (belka drewniana 12 x 12 cm), zaczepy o kratownicę na dolnym końcu belki i w jej 1/3 długości tak, by kratownica wciągana ku górze, mogła być posadowiona w całej swej wysokości na konstrukcji i montowana (klamrowana obejmkami i skręcana). Ramię wysięgu – zblocza, również prowizoryczne, przywiązane do belki linką konopną. Całość montażu na górze konstrukcji (stoi z lewej strony), przy pomocy zabezpieczenia przez kolegów od dołu, wykonywał plut. Tadeusz Szklarek. Wysięg (belkę) każdorazowo przemieszczano ręcznie. W głębi zdjęcia widoczna w tle góra Cairo. Maj 1944 r. (III dekada).

Fot.5. *Przemieszczenie wysięgu montażowego ku górze i zabezpieczenie na konstrukcji. Na dole z lewej strony stoi por. Waław Kulikowski. Na samej górze, stojąc na konstrukcji, montażu dokonuje plut. Tadeusz Szklarek. Maj 1944 r. (III dekada).*

Fot.6. Podnoszenie ramion krzyża (dwa elementy „Crib” – łączna długość 3,7 m. waga 180 kg). Na samej górze, przygotowany do odbioru ramion, posadowienia na konstrukcji i montażu – plut. Tadeusz Szklarek przy współpracy kolegów. U podstawy konstrukcji stoi por. Wacław Kulikowski. Maj 1944 r. (III dekada).

Fot.7. *To był chyba najtrudniejszy moment z posadowieniem i montażem ramion krzyża. Po zejściu z konstrukcji-odprężenie nerwowe i wypoczynek. Pozostał tylko jeszcze jeden element „Crib” do nadłożenia konstrukcji krzyża. Maj/Czerwiec 1944 r. (III/I dekada).*

Fot. 8. *Zakończenie prac związanych z budową krzyża pomnika 5. KDP na wzgórzu „575” w rejonie Monte Cassino. Zdjęcie od strony płd.-zach. (od strony szosy Rzym – Neapol). Kilka metrów w prawo w szczelinie skalnej, stanowisko poniemieckie na wysokości ok. 3 m. Czerwiec 1944 r. (I dekada).*

Fot.9. *W fundamencie konstrukcji krzyża umieszczona została tabliczka upamiętniająca cel, datę i tych co budowali. Tabliczkę mosiężną (z pocisku) i grawerowanie treści własnoręcznie wykonał i zabetonował plut. Tadeusz Szklarek. W prawym rogu rombu tabliczki wlutowany został guzik metalowy (mały oficerski) z Godłem. Czerwiec 1944 r. (I dekada)*

Fot.10. Zakończenie prac związanych z budową krzyża pomnika 5. KDP na wzgórzu „575” w rejonie Monte Cassino (widok odstrony wsch.). Wysokość od fundamentu ok. 11,7 m., ramiona 3,7 m. „...stanął na straży poległych żołnierzy Dywizji Kresowej, na znak ofiary dla Ojczyzny dla Jej Wolności i Niepodległości...” (K. Kleszczyński). Poświęcenia dokonał kapelan 5. KDP w dniu 13.06.1944 r. (byliśmy nieobecni). Czerwiec 1944 r. (I dekada). Fot. plut. Tadeusz Szklarek – 4. Komp. 5. Baon Sap. 5. KDP.

Fot.11. *Widok krzyża – pomnika od strony zachodniej. Czerwiec 1944 r. (I dekada).*

Fot.12. *Pamiątkowe zdjęcie po zakończeniu prac nad krzyżem 5. KDP.*

Fot.13. Ostatnie spojrzenie z Mass Albanety na wzgórze „575” z krzyżem – pomnikiem, upamiętniającym pamięć poniesionych ofiar przez 5. Kresową Dywizję Piechoty W.P. w walkach o Monte Cassino w okresie 11 – 18. 05. 1944 r. Czerwiec 1944 r. (I dekada)

Fot. 14. *Pomnik przygotowany do uroczystości. 18.05.1945 r.*

Uprzejmie prosimy i apelujemy do instytucji i osób zainteresowanych przywróceniem pierwotnej symboliki pomnika Dywizji Kresowej o udostępnienie materiałów dokumentalnych, które przedstawiają detale skradzionych herbów z brązu autorstwa Adolfa Gletta.

Kontakt e-mail: lwow10@vp.pl

Krzysztof Piotrowski

